

Αρβανίτες και Τούρκοι κατέστρεψαν τα Ψαρά το 1824

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓ. ΑΝΔΡΙΑΝΑ

Μέχρι σήμερα δεν γνώριζε κανένας Έλληνας, ότι στις δύσκολες ημέρες του 1824, όταν οι Ψαριανοί μόνοι, χωρίς την συμπαράσταση της τότε ελληνικής διοικήσεως και των αδερφών νήσων, στον υπέρτατον για την ελευθερία αγώνα, υπερασπιστές είχαν τους ΛΙΑΠΗΔΕΣ ή κοινώς ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ πάνω στο νησί τους.

Το αναπάντεχο αυτό γεγονός πληροφορηθήκαμε από το άρθρο του Αρβανίτη δικηγόρου Αριστείδη Κόλλια, προέδρου του Συλλόγου Αρβανιτών στην Αθήνα, που δημιούργησε στις στήλες του έγκριτου περιοδικού «ΤΟΤΕ», στο υπ' αριθ. Τεύχος 27, τον Αύγουστο του 1985, στις σελίδες 69 ως 76.

Ο αρθρογράφος, ο οποίος τυγχάνει να είναι και συγγραφέας του βιβλίου « Η καταγωγή των Ελλήνων» που ούτε λίγο, ούτε πολύ αναφέρει ότι η γλώσσα μας ήταν αρβανίτικη και η καταγωγή των Ελλήνων αλβανική, με φανατισμό και επιμονή ανιχνεύει από τυχαία περιστατικά ή από φραστικά λάθη, προσπαθεί ν' αποδείξει, διαστρεβλώνοντας την αληθινή ιστορία της ενδόξου νήσου Ψαρών, ότι την ημέρα του Ολοκαυτώματος της Μαύρης Ράχης, οι Αρβανίτες και όχι οι Ψαριανοί υπερασπίστηκαν το νησί .

Ασφαλώς η μελέτη του αρθρογράφου είναι γελοία και ξεπερνά κάθε φαντασία. Ο δε φανατισμός για ν' αποδείξει την ταυτότητα των Αρβανιτών ότι ήταν γνήσιοι αγωνιστές, η προσπάθεια του να αποβάλει έκτροπα συμβάντα σε βάρος των Ελλήνων, η προχειρότητα στην έρευνα και η στέρηση κάθε σοβαρότητας, είναι στοιχεία που εκ των προτέρων απορρίπτεται και δεν πείθουν κανέναν.

Οι Ψαριανοί έχουν γράψει την ιστορία τους με ποταμούς αίματος, με χιλιάδες θυσιασθέντες στις ναυμαχίες, πυρπολήσεις στο Αιγαίο και οπουδήποτε η πατρίδα τους είχε ανάγκη. Και τέλος στην ύστατη εκείνη ηρωική περίοδο της κατάληψης και καταστροφής της νήσου Ψαρών, μόνοι οι Ψαριανοί με 1.027 Μακεδόνες μισθοφόρους έδωσαν μάχη για την τιμή και τη δόξα ολόκληρης της Ελλάδας και όχι μαζί με Αρβανίτες (Λιάπηδες).

Ο ισχυρισμός του αρθρογράφου ξεκινά από μία μαρτυρία του Υδραίου αντιναυάρχου Γ. Σαχτούρη, που γράφτηκε στο ημερολόγιο του πλοίου «ΑΘΗΝΑ» και αναδημοσίευσε το 1890 στα ιστορικά ημερολόγια του ναυτικού αγώνα για το 1821. Ο Γ. Σαχτούρης, όταν έφτασε στα Ψαρά, ήταν πολύ αργά, γιατί το νησί είχε καταστραφεί από τους Τούρκους, οι οποίοι είχαν πυρπολήσει όλον τον οικισμό ` με

άλλα λόγια έφθασε κατόπιν εορτής. Δεύτερον δεν ήταν αυτόπτης μάρτυρας και δεν γνώριζε τα των επιχειρήσεων, ούτε το πώς διεξήχθη ο αγώνας. Τρίτον, ήταν Υδραίος. Τότε στην Ύδρα, Σπέτσες, Πόρος, Σαλαμίνα, μιλούσαν σαν γλώσσα τους αρβανίτικη διάλεκτο κι είχαν επίσης στα νησιά τους παρακατιανούς (γενικών καθηκόντων Αρβανίτες). Δεν αποκλείεται, λοιπόν, ο Σαχτούρης ν' ανάφερε τους 1.027 Μακεδόνες σαν Αρβανίτες είτε από συνήθεια, είτε εσκεμμένα και αναφέρω τη λέξη εσκεμμένα, γιατί είναι γνωστό το μίσος του Υδραίου αντιναυάρχου κατά των Ψαρών, εν αντιθέσει με τον ναύαρχο Μιαούλη, ο οποίος υπερεκτιμούσε τους Ψαριανούς ναυμάχους και θαύμαζε την ανδρεία τους στον κατά θάλασσα αγώνα.

Έτσι δόθηκε η μοναδική ευκαιρία στον Σαχτούρη να ταπεινώσει, κατά την δική του πάντοτε αντίληψη, το μεγαλείο και τη δόξα της νήσου Ψαρών, την οποία δεν μπόρεσαν να πλησιάσουν άλλα νησιά μας.

Αλλά ο αναγνώστης που θα θελήσει ν' ασχοληθεί με την περιγραφή των συμβάντων πάνω στα Ψαρά, όπως γράφει ο Σαχτούρης, όχι μόνο αισθάνεται αμέσως την τεχνική παρεκτροπή και την προσπάθεια που γίνεται, για να διαστρεβλωθούν τα πραγματικά γεγονότα, αλλά προκαλεί και την αγανάκτηση, γιατί είναι ξεκάθαρη η διάθεση της προθέσεως με τον ισχυρισμό, ότι οι Αρβανίτες ήταν υπερασπιστές των Ψαρών.

Τον Γ. Σαχτούρη τον παρομοιάζω εύκολα με τον μεγαλύτερο καπηλευτή της αστρονομίας, τον Πολωνό Κοπέρνικο. Ο Κοπέρνικος έχοντας υπόψη τα αρχαία συγγράμματα των Ελλήνων, ανέγραψε κατά γράμμα τον Αρίσταρχο και παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο έργο ως δικό του, με τον σκεπτικισμό, ότι η Ελλάδα είχε εξαφανισθεί δια παντός και ουδέποτε θα βρισκόταν Έλληνας ο οποίος ν' αποδείξει το ενάντιο, δηλαδή την πλαστογραφία.

Το ίδιο ακριβώς συνέβη και με τον Γ. Σαχτούρη, ο οποίος μη δυνάμενος ν' αντιμετωπίσει τους Ψαριανούς, όταν ήταν στην ακμή τους, διαβάει μόλις λίγες μέρες μετά, καθώς είχαν τελείως καταστραφεί με τον ίδιο ακριβώς σκεπτικισμό του Κοπέρνικου, ότι οι λιγοστοί, στα δάκτυλα μετρημένοι Ψαριανοί, δεν θα είχαν τη δύναμη ποτέ ν' αντικρούσουν τα γραφόμενα του. Έτσι θα έμενε στην ιστορία η ρετσινιά ότι οι Αρβανίτες τις τελευταίες δύσκολες ώρες υπερασπίσθηκαν τα Ψαρά.

Στο γραπτό αυτό κείμενο του Σαχτούρη την απάντηση έδωσε με παραπάνω λόγια ένας επίλεκτος ιστορικός, ο πυρπολητής και ναυμάχος, αλλά υπήρξε και ο κατ'εξοχήν μέγας χρονογράφος της ιστορίας στον κατά θάλασσα αγώνα, ώστε δίκαια να αποκαλείται απ' όλους τους σύγχρονους του και σημερινούς ιστορικούς «πατέρας» της ιστορίας του 1821. Γράφει, λοιπόν, ο Νικόδημος στον Ά Τόμο:

« Είς το Ημερολόγιον του Υποναυάρχου Γ. Σαχτούρη εύρων την κατωτέρω έκθεσιν περί της καταστροφής των Ψαρών έκθεσιν έμπλεον φθόνου και κατηγοριών ανυπόστατων κατά των Ψαριανών».

«Σεις δε οι Ψαριανοί αναγνώσκοντες το Ημερολόγιο τούτο μη λυπείσθε, εξεπληρώσατε το προς την πατρίδα χρέος υμών και εφανήκατε καθ' όλον τον αγώνα ελεήμονες, φιλοπάτριδες και δίκαιοι. Αν άνθρωπος απεφάσισε να σας υβρίση, αυτή η πικρία και αυτή η αναίδεια εις τάς ύβρεις του αποκαλύπτει την πρόθεσιν και μηδενίζει το κατασκεύασμα του.

Οι Ψαριανοί τους οποίους υβρίζει το Ημερολόγιον έθρεψαν επί του αγώνος πρίν της καταστροφής των εκατοντάδων παροίκων (150.000) και τους προσέφεραν οικίας, τροφήν και πάσαν περιποίησιν ότε δε καταστραφέντες ανεχώρησαν απάτριδες και πεινώντες από της πατρίδος αυτών η διοικήσις ουδεμία παρέσχε προς αυτούς βοήθειαν μη μιμούμενοι τους Ψαριανούς αυτούς, οίτινες καίτοι μη έχοντες επιβεβλημένον το καθήκον τούτο το εξεπλήρωσαν το σούτον φιλανθρωπώς.

Αλλά οι Ευρωπαίοι εθαύμαζαν τα Ψαρά και τα εθαύμασαν τόσον όσον πολλοί Έλληνες τα εξευτέλισαν και μη φανή τούτο ουδόλως παράδοξον η Δόξα των Ευρωπαίων είναι η από μακράν άνευ πάθους, εκφερόμενη, επομένως είναι των μάλλον αληθές η των ημητέρων, ήτις ομοιάζει τους υιούς των υπέρπλουτων γονέων, οίτινες επιθυμούσι την καταστροφήν των πατέρων των ίνα τους κληρονομήσωσιν».

Επομένως, ούτε ο Νικόδημος αποδέχεται την εγκυρότητα του ημερολογίου Σαχτούρη και επανέρχομαι στην συμμετοχή των μη Ψαριανών, όπως γράφει στη συνέχεια ο Νικόδημος:

«Επειδή δε ότε απήρχοντο οι Ψαριανοί εις τας κατά του εχθρού εκστρατείας έμενεν η νήσος των απροφύλακτος, προσέλαβον στρατιωτική δύναμιν με ίδια των έξοδα, φοβούμενοι μήπως εν τη απουσία των προσβάλλει ο εχθρός την νήσον των ευρισκόμενην εν τω μέσω του οθωμανικού κράτους».

Δεν αναφέρει καν, ότι η στρατιωτική δύναμη ήταν Αρβανίτες, αλλά σαφώς προσδιορίζει πως η δύναμη αυτή αποτελείτο από 1.027 μισθοφόρους Μακεδόνες, οι δε Ψαριανοί ουδέποτε μίλησαν την αρβανίτικη γλώσσα, κατά τις παραδόσεις των γερόντων.

Αλλά ας αναφερθούμε σ' έναν άλλο ερευνητή, τον επίτιμο πρόεδρο του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου Δημ. Κ. Χατζή, ο οποίος σε διάλεξη του στην αίθουσα του μεγάρου της Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών, στην Θεσσαλονίκη, την 17^η Δεκεμβρίου 1977, στην ομιλία του με τίτλο «Οι Μακεδόνες εις το Ολοκαύτωμα των Ψαρών», είπε σχετικά τα ακόλουθα :

«Αλήθεια, διατί οι Μακεδόνες αγωνιστές εις παλαιότερα και νεώτερα ιστορικά έργα ονομάζονται Λιάπηδες;

Και διατί Λιάπηδες, δηλαδή Αρβανίτες; Ούτε Αλβανοί, ούτε Αλβανόφωνοι υπήρχον εις την Μακεδονίαν, η πάντως ουδαμώς εις τόσην πληθώραν όπως εις μερικές νήσους του Αιγαίου (Ύδρα, Σπέτσες, Πόρος, Σαλαμίνα).

Λιάπης, ήτο ο ηρωικός πεσών εις Ψαρά Σιατιστεύς Νάνος Τουρούτζιας; Τίτλος ευγενείας αγνού ελληνικού αίματος δύναται να διεκδικήση ο εκλεκτός αυτός γόνος οικογένειας πραγματευτάδων με εθνική δράσιν εις Βιέννην και Ζεμλίνον και πρό πάντος ως ανεψιός προφανώς του Θεοχάρους Τουρούτζια, ο οποίος συνελήφθη ως επαναστάτης εις Βιέννην και εμαρτύρησε στραγγαλισθείς μετά του Ρήγα Φερραίου εις τα υπόγεια του πύργου Νεμποϊτσες εν Βελιγραδίω προ 26 ακριβώς ετών την 24 Ιουνίου 1798.

Η τι σχέσιν με Λιάπηδες δύνανται να έχουν οι άλλοι φερόμενοι ως αρχηγοί του Σώματος των Μακεδόνων και Ολυμπίων αυτών πολεμιστών, ως εκ Κοζάνης Ιωάννης Τσόντζος, ο Λάμπρος Κασσανδρινός, ο εκ Χαλκιδικής Καπετάν Κώτος, ο Ολύμπιος Γούλας Δράσκος; »

Σωστά ο ομιλητής κ. Χατζής αντικρούει τον χαρακτηρισμό που δίνει ο Υδραίος Γ. Σαχτούρης στους μισθοφόρους Μακεδόνες αποκαλώντας τους Αρβανίτες, δηλαδή Λιάπηδες, ενώ ήταν γνήσιοι Μακεδόνες.

Με το ίδιο εσκεμμένο λάθος, παρουσιάζει τους Μακεδόνες σαν Αρβανίτες και ο κ. Κόλλιας, αποφεύγοντας επιμελώς ν' αναφερθεί σε συγκεκριμένες πηγές, όπως του Νικόδημου, Φωτιάδη, Χατζή, Σπανού, Κοτζιά, Θεοφανίδου, έκθεση Βιλλένεϋ και άλλων διακεκριμένων ιστορικών συγγραφέων, που σαφώς κατακρίνουν την επίπλαστη έκθεση Γ. Σαχτούρη για το θέμα των Αρβανιτών.

Αντίθετα οι Αρβανίτες (Λιάπηδες) όχι μόνο δεν πολέμησαν στα Ψαρά, αλλά συνετέλεσαν στην καταστροφή του νησιού μαζί με τους Τούρκους .

Δανειζόμαστε μερικές γραμμές από το βιβλίο του Δημήτριου Γρ. Σπανού, με τίτλο « Η συμβολή των Ψαρών το 1821 »:

«Κατά σημείωσιν ενός επίσημου Έλληνος υπαλλήλου παρά το Τουρκικό στόλο , όστις ανήλθε αργότερον εις υψηλάς θέσεις, ο Οθωμανικός στόλος όταν εξεστράτευσε κατά των Ψαρών, έλαβε στρατιώτας από Κωνσταντινούπολιν 4.500, από Δαρδανέλια 2.700, από Θεσσαλονίκη Αρβανίτες 9.000 και από Μυτιλήνη και τα αντικρυνά μέρη Αγιασμάτι , Αδραμήτι και Πέργαμον 7.500».

Εδώ βλέπουμε καθαρά, τόσο όσο Ο Γ. Σαχτούρης, αντιναύαρχος των Υδραίων όσο και ο Αριστείδης Κόλλιας αντιστρέφουν τους όρους και δεν λένε την πραγματική αλήθεια, δηλαδή ότι οι Αρβανίτες μαζί με τους Τούρκους κατέστρεψαν τα Ψαρά.

Αλλά και ο Παπαρηγόπουλος ευκρινώς αναφέρει, ότι τα Ψαρά ουδέποτε υπήρξαν Αρβανίτες (Λιάπηδες) στο οικείο κεφάλαιο της ιστορίας του Ελληνικού Έθνους, γράφει δε τα εξής, αποδεικνύοντας ψευδή τα αναφερόμενα στοιχεία στο ημερολόγιο του Γ. Σαχτούρη:

« Οι Ψαριανοί ήσαν οι μόνοι της νήσου πρόμαχοι. Είχαν προσβάλει χίλιους υπομίσθιους Θεσσαλούς και Μακεδόνας».

Δεν θα επεκταθούμε περισσότερο στην έρευνα μας, για να αποδείξουμε στον αρθρογράφο κ. Κόλλια, ότι το λάθος του είναι μέγα, αλλά περιοριζόμαστε στα ανωτέρω, με την ελπίδα ότι οι αναγνώστες του περιοδικού θα μπορέσουν να καταλάβουν ένα και μόνο πράγμα: την ΑΛΗΘΕΙΑ.

Ο Νικόδημος στον Ά τόμο, στην σελίδα 86, αναφέρει ότι οι Ψαριανοί είχαν καταγωγή ελληνική και τούτο αναφέρεται στον σκεπτικισμό, ότι σε όλη την ελληνική επικράτεια, ακόμη δε και τότε στο τουρκοκρατούμενο Ελληνικό Έθνος, επικρατούσε η άποψη ότι η καταγωγή των Αρβανιτών δεν ήταν ελληνική. Για την περίπτωση αυτή ως ανατρέξουμε στην περιγραφή που δίνεται στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό του ΗΛΙΟΥ στον Γ τόμο, σελίδα 43 :

«Αρβανίτης ο Αλβανός είτε κατά την εθνικότητα, είτε κατά την καταγωγή ένεκα των ληστρικών επιδρομών των Τουρκοαλβανών εις τας ελληνικάς χώρας, κατήντησε ο «Αρβανίτης» να σημαίνει τον άρπαγα, τον σκληρόν, τον βάρβαρόν,, τον ανεπίδεκτον πνευματικής και ηθικής καλλιέργειας. Κατ' ακολουθίαν, αλβανικών ιδιοτήτων σημαίνει τον φιλέκδικον, τον επίμονον, τον μνησικάκον, τον ρυπαρόν : Αρβανίτης νίβεται, η ποδιά του χαίρεται».

Τελος, οι πρόσφατες κινήσεις Αρβανιτών στην Ελλάδα, όπως και το συνέδριο τους στην Θήβα στις 21, 22, και 23 Μαρτίου 1986, μαρτυρούν μια προσπάθεια συσπείρωσης στις τάξεις τους, που κανείς δεν μπορεί να προεξοφλήσει εκ των προτέρων τους στόχους και την συνιστάμενη, η οποία προσδιορίζει τη δράση τους, καθώς και την επιβεβαίωση της καταγωγής τους(προέλευσης τους) στον ελληνικό χώρο.

Η ρευστότητα σε θέματα εθνικής υφής, που σήμερα περνούν χωρίς σχόλια ή απαρατήρητα, ίσως στο απώτερο μέλλον αποβούν μοιραία για την ίδια την υπόσταση του έθνους.

Τέτοιες επιδιώξεις μέσα στο κοινωνικό σύνολο μιας μειονότητας Αρβανιτών, πολλά επακόλουθα μπορούν να δημιουργήσουν με τις γνωστές προεκτάσεις, για κάθε είδους διεκδικήσεις, σε βάρος του ελλαδικού χώρου.

Εξάλλου, δεν είναι τυχαία η έρευνα αρθρογράφου, που είδε το φως της δημοσιότητας σε ημερήσια εφημερίδα των Αθηνών στις 16 Μαρτίου 1986, για την δράση των Αλβανών στην Ελλάδα.

Και δεν πρέπει οι συντονισμένες προσπάθειες των αρβανιτόφωνων ατόμων, που ζουν στην Ελλάδα, να περνούν στα « ψιλά γράμματα» απαρατήρητες, ούτε σαν τυχαία γεγονότα, που στοχεύουν δήθεν σε παραδοσιακές φιλολογικές διαπιστώσεις.

Αντίθετα, η παρακολούθηση τους σε βάθος είναι επιβεβλημένη και αναγκαία από τις αρχές του τόπου μας αν δεν θέλουμε να δούμε ανεπιθύμητες για τα ελληνικά

δεδομένα καταστάσεις. Ο αρθρογράφος της ανωτέρω εφημερίδας κλείνει την έρευνα του με τούτες τις διαπιστώσεις:

« Σύμφωνα με πληροφορίες, οι Αλβανοί έχουν βάλει στο μάτι τις περιουσίες των Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα και προσπαθούν να δημιουργήσουν «Αρβανίτικη μειονότητα» στη χώρα, εμφανίζοντας τους αρβανιτόφωνους ως Αλβανούς. Ακόμη διεκδικούν ελληνικά εδάφη ως αλβανικά , εφοδιάζοντας με βιβλία και περιοδικά ελληνικές βιβλιοθήκες(!) με μεσολάβηση γνωστού καθηγητού».

Είναι περιττό να επεκταθώ περισσότερο. Οι Αρβανίτες του Ελλαδικού χώρας ας στρέψουν αλλού το ενδιαφέρον τους και ας βρουν τις ρίζες και τους αγώνες τους μακριά από τα ένδοξα Ψαρά, γιατί όλοι γνωρίζουμε τον Ψαριανό Αντώνιο Βρατσάνο που, με την πιστόλα του, ανατίναξε την πυριτιδαποθήκη της Μαύρης Ράχης στον αέρα, για να λάμψει το Ολοκαύτωμα των Ψαρών με την φεγγοβολή του σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο και τα καταγάλανα νερά του Αιγαίου μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αριστείδη Π. Κόλλια : Αρβανίτες και η καταγωγή των Ελλήνων.
- 2) Νικολάου Ι. Σαλτάρη: Αρβανίτικη βιβλιογραφία, αρ.1
- 3) Κωνσταντίνου Νικόδημου: Υπόμνημα της Νήσου Ψαρών, 1862.
- 4) Δημητρίου Κ. Χατζή: Οι Μακεδόνες στο Ολοκαύτωμα των Ψαρών.
- 5) Δημητρίου Γρ. Σπανού: Η συμβολή των Ψαρών στο 1821.
- 6) Ι. Παπαρρηγοπούλου: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.
- 7) Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό «ΗΛΙΟΥ», τόμος ΄Γ, σελ.43.
- 8) Περιοδικό «ΤΑ ΨΑΡΑ».
- 9) Περιοδικό «ΤΟΤΕ», αρ. τεύχους 27, 1985.